

Community-led local development

w tym

Podejście Leader

w nowym okresie programowania 2014-2020

Departament Rozwoju Obszarów Wiejskich
Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Nałęczów, 14 listopad 2012 r.

Podjęcie Leader w latach 2007-2013

■ Uregulowane niezależnie

■ Oś 4 Leader

- w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (PROW 2007-2013)

- EFRROW – Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich

■ Oś priorytetowa 4: zrównoważony rozwój obszarów zależnych głównie od rybactwa

- w ramach Programu Operacyjnego „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007 – 2013” (PO RYBY)

- EFR – Europejski Fundusz Rybacki

Podejście leader w latach 2014-2020

- Rozwój kierowany przez lokalną społeczność (CLLD)
  - EFRROW – Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
    - Leader/CLLD
  - EMFF – Europejski Fundusz Morski i Rybacki
    - Zrównoważony rozwój obszarów rybackich/CLLD
  - EFS – Europejski Fundusz Społeczny
  - ERDF – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
    - CLLD

Główne zmiany

- **Możliwość realizacji wielofunduszowej LSR**
  - „bardziej” zintegrowanej
- **Wybór LGD „ponad programami”**
  - komitet wybierający
- **Szersze kompetencje dla LGD**
  - ustalanie kwoty wsparcia
- **Opcja funduszu wiodącego**
  - koszty bieżące i aktywizacji wspierane tylko z jednego funduszu
    - w przypadku danej LGD/LSR
      - proporcjonalna partycypacja poszczególnych funduszy w kosztach bieżących i aktywizacji na poziomie kraju/województwa

Leader w PROW 2007-2013

■ Oś 4 Leader

- w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (PROW 2007-2013)
  - współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW)

■ Środki/działania osi 4 Leader

- Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju
  - projekty typu „Różnicowanie w kierunku działalności pozarolniczej”
  - projekty typu „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”
  - projekty typu „Odnowa i rozwój wsi”
  - tzw. „małe projekty”
    - projekty przyczyniające się do osiągnięcia celów osi 3 PROW 2007-2013
- Wdrażanie projektów współpracy
  - przygotowanie projektów
  - realizacja projektów
- Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja
  - koszty bieżące (koszty administracyjne – funkcjonowania LGD)
  - koszty nabywania umiejętności i aktywizacji

Obszary wiejskie w Leader w latach 2007-2013

- Obszary kwalifikowalne brane pod uwagę przy:
  - ustalaniu budżetów LSR
  - możliwości realizacji operacji/projektów przez beneficjentów

- gminy wiejskie
  - wszystkie

- gminy miejsko-wiejskie
  - z wyłączeniem miast o liczbie ludności wyższej niż 20 000

- gminy miejskie
  - o liczbie ludności do 5 000

LGD'y w Polsce w latach 2007-2013

Statystyka

(perspektywa 2007-2013)

- 787 500 000 EUR z PROW 2007-2013 dla osi 4 Leader
  - ~ 4,5% alokacji dla całego PROW 2007-2013

- 336 LGD realizujących LSR
  - > 90% ludności i obszarów wiejskich Polski objętych wybranymi do realizacji LSR

  - 4 organizacje funkcjonują jednocześnie jako LGD i LGR
    - **1 struktura (organizacja), tzn. LGD=LGR**
    - 2 strategie (LSR + LSROR)

  - Pozostałe 44 LGR obejmują swoją LSROR obszary objęte także LSR realizowanymi przez LGD
    - 2 struktury (organizacje), tzn. LGD obok LGR
    - 2 strategie (LSR + LSROR)

Rola LGD

(perspektywa 2007-2013)

- Programowanie rozwoju na obszarze LSR (przygotowanie strategii)
- Doradztwo na rzecz potencjalnych beneficjentów
- Wybór projektów (przyczyniających się do realizacji strategii)
- Animowanie społeczności

Leader w perspektywie 2014-2020

■ Europa 2020

■ Cele tematyczne WRS

■ Cele WPR realizowane przez ROW (II filar WPR)

■ Priorytety Unii w zakresie ROW

■ Obszary tematyczne ROW

■ Leader

- Środki/działania w ramach ROW

Europa 2020

Zatrudnienie

- 75 % osób w wieku 20-64 lat powinno mieć pracę

Badania i rozwój

- na inwestycje w badania i rozwój powinniśmy przeznaczać 3 % PKB UE

Zmiany klimatu i energia

- należy ograniczyć emisje gazów cieplarnianych o 20 % w stosunku do poziomu z 1990 r. (lub nawet o 30 %, jeśli warunki będą sprzyjające)
- 20 % energii powinno pochodzić ze źródeł odnawialnych
- efektywność energetyczna powinna wzrosnąć o 20 %

Edukacja

- odsetek młodych ludzi przedwcześnie porzucających naukę nie powinien przekraczać 10 %
- co najmniej 40 % osób w wieku 30-34 powinno mieć wykształcenie wyższe

Ubóstwo i wykluczenie społeczne

- zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym o co najmniej 20 mln

Cele tematyczne WRS

1. • wspieranie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji
2. • zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych
3. • podnoszenie konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw, sektora rolnego (w odniesieniu do EFRROW) oraz sektora rybołówstwa i akwakultury (w odniesieniu do EFMR)
4. • wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach
5. • promowanie dostosowania do zmiany klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem
6. • ochrona środowiska naturalnego i wspieranie efektywności wykorzystywania zasobów
7. • promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych
8. • wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników
9. • **wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem**
10. • inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie
11. • wzmacnianie potencjału instytucjonalnego i skuteczności administracji publicznej

Cele WPR realizowane przez ROW

1.

- poprawa konkurencyjności rolnictwa

2.

- zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi oraz działaniami w dziedzinie klimatu

3.

- Zrównoważony rozwój terytorialny obszarów wiejskich

Priorytety Unii w zakresie ROW

1.

- ułatwianie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich

2.

- poprawa konkurencyjności wszystkich rodzajów gospodarki rolnej i zwiększenie rentowności gospodarstw rolnych

3.

- poprawa organizacji łańcucha żywnościowego i promowanie zarządzania ryzykiem w rolnictwie

4.

- odtwarzanie, chronienie i wzmacnianie ekosystemów zależnych od rolnictwa i leśnictwa

5.

- wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami i przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmianę klimatu w sektorach rolnym, spożywczym i leśnym

6.

- zwiększanie włączenia społecznego, ograniczanie ubóstwa i promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich

1. Ułatwianie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich

(a)

- zwiększanie innowacyjności i bazy wiedzy na obszarach wiejskich

(b)

- wzmacnianie powiązań między rolnictwem i leśnictwem a badaniami i innowacją

(c)

- promowanie uczenia się przez całe życie oraz szkolenia zawodowego w sektorach rolnym i leśnym

2. Poprawa konkurencyjności wszystkich rodzajów gospodarki rolnej i zwiększenie rentowności gospodarstw rolnych

(a)

- ułatwianie restrukturyzacji gospodarstw rolnych stojących przed poważnymi problemami strukturalnymi, a szczególnie gospodarstw rolnych o niskim poziomie uczestnictwa w rynku, gospodarstw prowadzących działalność o charakterze rynkowym w określonych sektorach i gospodarstw wymagających zróżnicowania produkcji rolnej

(b)

- ułatwianie wymiany pokoleń w sektorze rolnym

3. Poprawa organizacji łańcucha żywnościowego i promowanie zarządzania ryzykiem w rolnictwie

(a)

- lepsze zintegrowanie głównych producentów z łańcuchem żywnościowym poprzez systemy jakości, promocję na rynkach lokalnych i krótkie cykle dostaw, grupy producentów i organizacje międzybranżowe

(b)

- wspieranie zarządzania ryzykiem w gospodarstwach rolnych

4. Odtwarzanie, chronienie i wzmacnianie ekosystemów zależnych od rolnictwa i leśnictwa

(a)

- odtwarzanie i zachowanie różnorodności biologicznej, w tym na obszarach Natura 2000, oraz rolnictwa o wysokiej wartości przyrodniczej i stanu europejskich krajobrazów

(b)

- poprawa gospodarki wodnej

(c)

- poprawa gospodarowania glebą

5. Wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami i przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmianę klimatu w sektorach rolnym, spożywczym i leśnym

(a)

- poprawa efektywności korzystania z zasobów wodnych w rolnictwie

(b)

- poprawa efektywności korzystania z energii w rolnictwie i przetwórstwie spożywczym

(c)

- ułatwianie dostaw i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii, produktów ubocznych, odpadów, pozostałości i innych surowców nieżywnościowych dla celów biogospodarki

(d)

- redukcja emisji podtlenku azotu i metanu z rolnictwa

(e)

- promowanie pochłaniania dwutlenku węgla w rolnictwie i leśnictwie

6. zwiększanie włączenia społecznego, ograniczanie ubóstwa i promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich

(a)

- ułatwianie różnicowania działalności, zakładania nowych małych przedsiębiorstw i tworzenia miejsc pracy

(b)

- **wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich**

(c)

- zwiększanie dostępności technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK) na obszarach wiejskich oraz podnoszenie poziomu korzystania z nich i poprawianie ich jakości

Leader w perspektywie 2014-2020

■ Europa 2020

■ Cele tematyczne WRS

Cel 9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem

■ Cele WPR realizowane przez ROW (II filar WPR)

■ Priorytety Unii w zakresie ROW

Priorytet 6. Zwiększanie włączenia społecznego, ograniczanie ubóstwa i promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich

■ Obszary tematyczne ROW

Obszar 6b. Wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich

■ Leader – obowiązkowo min. 5% EFRROW

- Środki/działania w ramach ROW

Zakres wsparcia (perspektywa 2014-2020)

■ Proponowane działania/środki

■ Wsparcie przygotowawcze

- budowanie potencjału, sieciowanie, szkolenia i wsparcie przygotowania LSR

■ Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju

■ Działania LEADER dotyczące współpracy

- (propozycje ukierunkowania w dalszej części prezentacji)

■ Koszty bieżące i aktywizacja

- limit 25%

- fundusz wiodący

- biuro, pracownicy, działalność informacyjno-promocyjna i animacja

Zakres wsparcia

(perspektywa 2014-2020)

- Nie należy się ograniczać do standardowych działań
- Operacje powinny przyczyniać się do osiągnięcia jednego lub kilku priorytetów rozwoju obszarów wiejskich
- Konieczna koordynacja wsparcia z różnych funduszy

Zakres wsparcia

(perspektywa 2014-2020)

- Proponowany zakres wsparcia w ramach
  - Wdrażania lokalnych strategii rozwoju
  - Działań LEADER dotyczących współpracy

(1 z 4)

- Zasoby cyfrowe istotne dla rozwoju turystyki wiejskiej i obszarów wiejskich w tym katalogowanie zasobów, rozwój oferty, usług ICT w tym wirtualne muzea w ramach LSR
- Aplikacje i usługi ICT wspierające zrównoważony rozwój i konkurencyjność obszarów wiejskich oraz rolnictwa i przetwórstwa żywności w tym projekty wspólne przedsiębiorców/rolników realizowane w ramach LSR umożliwiające wspólną promocję, marketing z wykorzystaniem ICT
- Przetwórstwo, wprowadzanie na rynek w tym sprzedaż bezpośrednia i marketing artykułów rolnych na małą skalę lub artykułów o charakterze lokalnym / o znikomym znaczeniu w handlu artykułami rolno spożywczymi

Zakres wsparcia

(perspektywa 2014-2020)

- Proponowany zakres wsparcia w ramach
    - Wdrażania lokalnych strategii rozwoju
    - Działań LEADER dotyczących współpracy
- (2 z 4)
- Promocja produktów rolno-spożywczych, w tym tradycyjnej żywności na rynkach lokalnych, podczas wystaw lub targów – wsparcie dla rolników
  - Wykorzystanie energii odnawialnej w gospodarstwach rolnych oraz przetwórstwie i marketingu artykułów rolnych (inwestycje, zakup urządzeń)
  - Rozpoczęcie i rozwój działalności pozarolniczej w tym różnicowanie działalności w gospodarstwie rolnym (w szczególności działalność agroturystyczna, wykorzystująca lokalne zasoby przyrodnicze, kulturowe itp)-dofinansowanie inwestycji/premia na start

Zakres wsparcia

(perspektywa 2014-2020)

- Proponowany zakres wsparcia w ramach
  - Wdrażania lokalnych strategii rozwoju
  - Działań LEADER dotyczących współpracy

(3 z 4)

- Infrastruktura rekreacyjno-sportowa (boiska, korty, baseny, trasy narciarstwa biegowego, itp.)
- Mała infrastruktura turystyczna (ścieżki rowerowe, pola biwakowe, punkty biwakowe, centra informacji turystycznej, wioski tematyczne itp.)
- Zachowanie i ochrona dziedzictwa historycznego (zabytki ruchome i nieruchome pomniki historyczne, miejsca pamięci, muzea, skanseny, izby regionalne itp), dziedzictwa przyrodniczego (tradycyjne odmiany roślin pomniki przyrody) oraz dziedzictwa kulturowego (warsztaty z zakresu kultywowania tradycji, tradycyjne zawody, centra informacji kulturalnej)

Zakres wsparcia

(perspektywa 2014-2020)

- Proponowany zakres wsparcia w ramach
  - Wdrażania lokalnych strategii rozwoju
  - Działań LEADER dotyczących współpracy

(4 z 4)
- Promocja kultury i postaw proekologicznych (akcje promujące proekologiczne zachowania, w tym konkursy oraz wspólne wykorzystywanie proekologicznych technologii na małą skalę)
- Wsparcie działalności statutowej organizacji pozarządowych w zakresie projektów mających na celu budowanie kapitału społecznego (kluby, koła zainteresowań, koła gospodyń wiejskich) z wyłączeniem szkół, przedszkoli, żłobków

Zakres wsparcia

(perspektywa 2014-2020)

- ... a więc zakres wpisujący się w kilka
  - celów tematyczny (w szczególności 3, 6, 8, 9, 10 i 11
    - priorytetów UE w zakresie rozwoju obszarów wiejskich
      - obszarów tematycznych rozwoju obszarów wiejskich
- choć technicznie przypisany do
  - celu tematycznego 9 – wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem
    - priorytetu 6 – zwiększanie włączenia społecznego, ograniczanie ubóstwa i promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich
      - obszaru tematycznego 6b – wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich

Sposoby wdrażania projektów

■ „klasyczna droga”

- choć LGD dokonuje także „ustalenia kwoty wsparcia”
  - pełna weryfikacja wniosku o wsparcie?
    - kluczowa rola LGD w pierwszym etapie

■ „umbrella project”

- LGD beneficjentem projektu parasolowego
  - LGD udziela mikro-wsparcia

■ projekty własne LGD/projekty kluczowe?

Obszar LSR

– propozycje z symulacji LSR

- Podniesienie dolnego limitu ludności dla obszaru objętego jedną LSR do 30 tys. – 50 tys. mieszkańców
- Rezygnacja z LGD jednogminnych ale i maksymalna liczba gmin w LGD
- Położenie nacisku na specyfikę i potencjał obszaru
  - dostateczna masa krytyczna i lokalny charakter
- Włączenie miast o liczbie do 40/50 tys. Mieszkańców
  - ograniczenia w wykorzystaniu budżetu przez „miasto”
  - ograniczenie znaczenia „miasta” przy ustalaniu budżetu LSR
  - ograniczenia w członkostwie?
- Rezygnacja z obowiązkowego członkostwa gmin

Zaliczki

■ Do 50%

- kosztów bieżących i kosztów aktywizacji
  - dla LGD
- kosztów inwestycji
  - beneficjenci projektów inwestycyjnych

■ wymagana gwarancja bankowa

- próby wprowadzenia bardziej elastycznego podejścia-rozszerzenia instrumentu zaliczkowego również na projekty nieinwestycyjne oraz dodania ustępu umożliwiającego państwu członkowskiemu udzielanie zaliczek ze środków krajowych w oparciu o inne niż gwarancja bankowa zabezpieczenia na własne ryzyko
- powszechnie dostępne zaliczkowanie postulowane w symulacjach LSR

Wielofunduszowość - zagadnienia

■ Decyzje instytucji zarządzających

- Czy CLLD będzie wykorzystane w innych niż PROW programach współfinansowanych ze środków UE?
- Jaki zakres wsparcia będzie możliwy do uwzględnienia w LSR w ramach poszczególnych funduszy?
- Udział miast?

■ Decyzje LGD

- Czy LSR (oprócz EFRROW/PROW) będą opierać się także o wsparcie z innych funduszy/programów?

Dziękuję za uwagę